

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

РЕШЕНИЕ № 6

София, 8 май 2003 г.

Конституционният съд в състав:

Председател: Румен Янков

Членове: Георги Марков

Димитър Гочев

Тодор Тодоров

Маргарита Златарева

Васил Гоцев

Людмил Нейков

Живан Белчев

Пенка Томчева

Лазар Груев

при участието на секретар-протоколита Гергана Иванова разгледа в закрито заседание на 8 май 2003 г. конституционно дело № 23 /2002 г., докладвано от съдията Димитър Гочев.

Делото е образувано на 14 декември 2002 г. по искане на Общото събрание на гражданската колегия на Върховния касационен съд на Република България за даване на задължително тълкуване на чл. 119, ал.1 и чл. 124 от Конституцията и за установяване противоконституционност на § 17, § 20, § 21, § 23 и § 34 на Закона за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс /ЗИДГПК/- ДВ, бр.105 от 2002 г.

С определение от 21 януари 2003 г. съдът е отклонил искането за даване на задължително тълкуване на чл.119, ал.1 и чл.124 от Конституцията и е допуснал за разглеждане по същество искането за

установяване противоконституционността на посочените текстове от ЗИДГПК.

С това определение са конституирани като заинтересувани страни Народното събрание, Министерският съвет, министърът на правосъдието, Върховният административен съд, Висшият адвокатски съвет, Съюзът на юристите в България, Съюзът на съдиите, Висшият адвокатски съвет и Български адвокати за правата на човека.

В искането са развити съображения за противоконституционност на атакуваните текстове. Сочи се, че с тези текстове, като се прави реформа в касационното производство, се възлага на Върховния касационен съд /ВКС/ разглеждането на дела по същество при отмяна на неправилни решения, поради необоснованост и при повторно обжалване на въззивното решение, като в последния случай събира и доказателства за новооткрити обстоятелства. Общото събрание смята, че тази промяна на уредбата на касационното производство е в противоречие с чл. 119 от Конституцията, който отрежда положението на касационна инстанция на ВКС, както и с чл. 124 от Конституцията, който отрежда функцията на върховен съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища. Конституционната рамка на касационното правораздаване според ОСГК изключва произнасяне по фактически въпроси, а само по приложение на закона. В тази рамка, според ОСГК, се вписва и осъществяването на върховния надзор за точно и еднакво прилагане на законите /чл. 124 от основния закон/.

В допълнително представеното становище ОСГК обръща внимание на противоречието на атакуваните текстове с чл. 4 от Конституцията, защото с въвеждането на необосноваността като касационно основание и правилото, че при отмяна на въззивното решение касационният съд решава делото, се нарушават принципите на непосредственост и на решаването на делото при наличие на свободно съдийско убеждение - два основни принципа на гражданския процес.

В подкрепа на искането е становището на Български адвокати за правата на човека само относно § 20 ЗИДГПК, с който се създава чл. 218и ГПК.

Народното събрание, Министерският съвет, министърът на правосъдието и Съюзът на юристите в България изразяват становища, че атакуваните текстове от закона не са противоконституционни.

Върховният административен съд, Висшият съдебен съвет, Съюзът на съдиите и Висшият адвокатски съвет не са взели становище.

Конституционният съд, като съобрази доводите, изложени в искането, както и съображенията на конституираните страни, за да се произнесе, взе предвид следното:

Едно от основните начала на Конституцията на Република България е принципът на правовата държава – върховенството на конституцията и законите /чл. 4 от Конституцията/.

Съдебната власт защитава правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата /чл. 117/. Тази защита се осъществява от конституционно установените съдебни органи – ВКС, ВАС, апелативни, окръжни, военни и районни съдилища. Върховният касационен съд наред с всички останали посочени в разпоредбата съдилища осъществява правораздавателната функция, която е основната функция на съдебната власт – чл. 119, ал. 1 от Конституцията.

Наред с това, в съответствие мястото, което ВКС заема в иерархията на съдебните органи му е предоставено правомощието да осъществява върховния съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища – чл. 124 от Конституцията.

Изброяването от конституционния текст на ВКС и съдилищата, които осъществяват правораздавателна дейност, както и изричната индикация за касационна функция в наименованието на инстанцията не определя съдържанието на тази функция. Правомощията на ВКС не се

изчерпват с неговата касационна функция. Тя му е възложена наред с основната правораздавателна функция.

Определяне съдържанието на касационната функция на ВКС не се съдържа и в нормата на чл. 124 от основния закон. Формулировката “точно и еднакво прилагане на законите” не сочи на никакви параметри на касационната функция на ВКС.

Определянето на съдържанието на касационната функция конституционният законодател е предоставил на закона /чл. 133 от Конституцията/ и § 4 от Преходните и заключителни разпоредби на Конституцията, в който смисъл съдът се е произнесъл с решение № 9 от 2002 г.

Тези общи бележки имат значение за изводите по отделните атакувани по настоящото дело текстове:

По § 17 ЗИДГПК относно чл. 218 “б”, ал. 1 б. “в” ГПК.

С този текст се създава ново основание за касационно обжалване. Наред съществуващите досега основания за обжалване на неправилни въззивни решения - нарушение на материалния закон и съществени процесуални правила, се добавя и необоснованост на решението.

Това разширяване на компетентността на ВКС, което отразява вижданията на законодателя за възможния обхват на касационната проверка, не влиза в противоречие с отреденото от Конституцията място на ВКС в системата на съдилищата.

То създава даже една по-широка гаранция за защита на правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата, защото и при твърдяна от тях необоснованост на съдебно решение, което ги засяга, те биха могли да намерят защита в касационното производство пред ВКС.

Затова тази разпоредба не е противоконституционна.

По § 20 ЗИДГПК относно чл. 218и ГПК.

Атакуваният текст предписва при повторно касационно обжалване на съдебно решение, съдът да решава делото по същество /ако отмени обжалваното решение/.

Това изменение, което дава разширени права на ВКС се атакува по няколко съображения, които имат преди всичко характеристика на законодателна целесъобразност.

Разширяването правата на касационната инстанция не противоречи на Конституцията. При решаването на спора наистина съдът ще навлезе в него от фактическа страна, но за това няма конституционна забрана.

Наведените съображения срещу възможността за събиране и обсъждане на нови доказателства също нямат никакво конституционно основание.

Преди всичко, както това беше вече отбелязано, няма конституционна характеристика на касационното обжалване, която да изключва възможността ВКС да разглежда и решава правния спор по същество.

Не може да се съзре твърдяното нарушение на чл. 4 и чл. 56 от Конституцията. Не са нарушени принципите на правовата държава, след като именно законодателят е преценил, че чрез тази промяна на касационното производство се рационализира и ускорява съдебният процес - цел, която без съмнение се вписва в разбирането на понятието "правова държава", както и в разбирането на ефективност за съдебната дейност.

Същите съображения могат да се посочат и във връзка с изискването на чл. 56 от Конституцията за осигуряване на правото на защита. Колкото по-бързо се реализира това право, толкова в по-голяма степен е изпълнено това конституционно изискване.

Затова се налага изводът, че изменението на чл. 218и ГПК също не е противоконституционно.

По § 21 ЗИДГПК – отмяната на чл. 231 б. “д” ГПК.

Отпада възможността за отмяна при наличието на две противоречиви указания на ВКС по тълкуване и прилагане на закона по едно и също дело. Това се налага очевидно, защото при изменението на чл. 218и ГПК не би могло да има повторна отмяна на обжалвано решение и връщане за ново разглеждане, при което не може да възникне посочената хипотеза.

Тази разпоредба очевидно не е противоконституционна в контекста на изложеното по-горе.

По § 23 ЗИДГПК – отмяната на чл. 234, ал. 5 ГПК.

Този текст е пряко свързан с отмяната на чл. 231 б. “д” ГПК, чиято отмяна не е противоконституционна.

По § 34 ЗИДГПК – заличава се изречение второ от чл. 308, ал. 1 ГПК.

Конституционният съд намира, че с направеното изменение не само че не се нарушава Конституцията. С него се гарантират правата и законните интереси на страните в процеса /чл. 117 от Конституцията/ в по-голяма степен, като се урежда възможността за прилагане и на обезпечително производство пред ВКС.

Затова трябва да се направи изводът, че и този текст не е противоконституционен.

Като има предвид изложените мотиви, на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията Конституционният съд

Р Е Ш И:

Отхвърля искането на Общото събрание на Гражданската колегия на Върховния касационен съд за установяване на противоконституционност на § 17, § 20, § 21, § 23 и § 34 от Закона за изменение и допълнение на

Гражданския процесуален кодекс / ДВ, бр. 105 от 2002 г./.

Председател:

Румен Янков